

SUZBIJANJE UNUTARNJIH PARAZITA OVACA I KOZA

Izvr. prof. dr. sc. Antun Kostelić

U Hrvatskoj su stada ovaca i koza izložena štetnom djelovanju brojnih vrsta unutarnjih i vanjskih parazita (nametnika) pri čemu dolazi do velikih gubitaka u proizvodnji. Primjer je masovno uginuće ovaca protekle zime u Slavoniji koje je bilo posljedica metiljavosti (i loše hranidbe). Kako bi spriječili štete koje mogu nastati u stadima, uzgajivači moraju redovito i temeljito provoditi preventivne mjere kojima suzbijamo parazite. Za razliku od nekih zaraznih bolesti, protiv parazitarne bolesti ne postoji mogućnost vakcinacije odnosno trajne zaštite od invazije i štetnog djelovanja parazita, pa se preventivne mjere moraju provoditi tijekom cijele godine.

Važno je napomenuti da su pojedini paraziti karakteristični za određena područja i način držanja stada. Držanje ovaca na naplavnim terenima kao i u blizini bara i lokvi stvara uvjete za izbijanje parazitarne bolesti. Od unutarnjih parazita zdravlje ovaca naročito ugrožavaju metilji, zatim plućni vlasci i želučano-crijevni paraziti. U intenzivnoj proizvodnji ovčjeg i kozjeg mlijeka, kakvo je u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, paraziti značajno manje ugrožavaju zdravlje u odnosu na stada koja se uzgajaju ekstenzivno kao na primjer u Lici i Slavoniji. Osim na kopnu paraziti ugrožavaju i zdravlje ovaca na jadranskim otocima, gdje također mogu dovesti do uginuća janjadi i ovaca.

Kako parazit djeluje na životinju?

Ovisno o vrsti i broju unutarnjih parazita štetno djelovanje se očituje poremećajem fizioloških procesa, mehaničkim oštećenjem organa i organskih sustava, anemijom (slabokrvnošću), toksično (produktima metabolizma). Vanjski paraziti mogu prenositi i uzročnike zaraznih i parazitarne bolesti.

Djelovanje parazita procjenjujemo uvažavajući utjecaj okoline (livada, pašnjak, kraški teren), godišnjeg doba, načina uzgoja (štalski, paša), klimatskih prilika, dobi i broja životinja u stadu.

Štetno djelovanje uvjetovano je:

- brojem parazita na nosiocu (posljedica masovne invazije je često uginuće životinje)
- zdravljem koza i ovaca (zdrave životinje bolje podnose parazite)
- kondicijom
- dobi (mlađe životinje teže podnose invazije)
- općom otpornošću organizma.

Djelovanje parazita na organizam ovaca i koza očituje se padom mliječnosti, mršavljenjem, slabim prirastom i uginućem. Paraziti često stvaraju uvjete za izbijanje drugih bolesti, prvenstveno zaraznih. Tipičan primjer je upala pluća koja može biti posljedica jake invazije plućnim vascima.

Kako suzbijati unutarnje parazite?

Osnovni preduvjet za uspješno suzbijanje parazitarne bolesti koza i ovaca su kvalitetna hranidba, smještaj i redovito provođenje dehelmintizacije. Kod držanja stada na pašnjacima potrebno je najmanje dva puta godišnje napraviti koprološku pretragu (pretragu balege) kako bismo utvrdili koja vrsta i broj parazita ugrožava zdravlje životinja. Na temelju rezultata koprološke pretrage uzgajivaču će biti savjetovano je li potrebno dati sredstva (i koja) za suzbijanje parazita. Osim pretrage balege uzgajivač može sumnjati na invaziju parazitima ako životinje mršave uz dobru pašu. Jedan od znakova jake invazije parazitima, npr. metiljima, je pojava edema odnosno „otečenja“ ispod donje čeljusti, zatim opadanje runa koje može biti posljedica šuge, ali i nekih drugih parazitarne i deficitarne bolesti.

U intenzivnoj proizvodnji mlijeka, ovce i koze su manje izložene štetnom djelovanju parazita jer im se sijeno i trava donose u staju s kultiviranih površina, pa ih tretiramo, ovisno o potrebi, samo u suhostaju. U slučaju da se ovce i koze u laktaciji moraju tretirati antihelminticima, dolazi do velikih gubitaka zbog karence.

Iako se na tržištu nalaze brojna sredstva za suzbijanje parazita, uzgajivači rijetko traže savjet veterinarskog stručnjaka, pa sami nabavljaju lijekove koji su često neučinkoviti, preskupi ili se teže primjenjuju. Pogrešno je mišljenje da antiparazitici davani iglom (u mišić ili pod kožu) bolje djeluju od onih koji se daju na usta kao tekućine ili tablete. Kod primjene sredstava koja se daju injekcijski (iglom) uzgajivači često na pogrešan način i na pogrešnom mjestu primijene lijek. Tipičan primjer je da lijek koji se daje pod kožu apliciraju duboko u mišić. Rezultat takve pogrešne aplikacije je pojava apscesa odnosno stvaranje gnojnih rana na tim mjestima. Druga pogreška je da uzgajivači koriste preparate koji su zabranjeni za uporabu kod mliječnih životinja u laktaciji. Davanje antiparazitika na usta je jednostavnije pogotovo ako se koriste sredstva u obliku tekućine i koja djeluju na velik broj parazita. Najbolje je koristiti poseban aplikator (drenč pištolj) jer se na njemu lako namjesti doza koju želimo dati, a njegovom uporabom u vrlo kratkom vremenu možemo tretirati veliki broj životinja. Cijev

pištolja ne smijemo staviti preduboko u usta kako lijek ne bi aplicirali u dušnik i kako ne bismo ozlijedili ždrijelo. Također, lijek ne smijemo davati ako se životinja glasa, nego pričekamo da završi s meketanjem odnosno blejanjem.

Nakon tretiranja, koze i ovce balegom izbacuju parazite tijekom 3-7 dana ovisno o stupnju invazije i vrsti sredstva koje se koristi. Kod stajski držanih stada potrebno je nakon 7 dana ukloniti stelju iz staje, a stada držana na paši potrebno je preseliti na nezagađeni pašnjak, što je često nemoguće provesti.

Na kraju ćemo preporučiti uzgajivačima da obvezno potraže savjet veterinaru koji će odrediti odgovarajuće sredstvo, način i vrijeme aplikacije. Prije svake primjene potrebno je temeljito pročitati upute o korištenju lijeka (doza, način i vrijeme aplikacije). Posebnu pozornost uzgajivač mora posvetiti karenci odnosno vremenskom razdoblju nakon davanja antihelmintika, u kojem ne smije predavati niti prerađivati mlijeko i meso..

www.ovce-koze.hr